

**Lili'uokalani — dronning af Hawai'i
1917-2017**

I 1843 blev Hawai'i den første ikke-europæiske indfødte stat, der blev optaget i fællesskabet af nationer, da Storbritannien og Frankrig anerkendte øgruppen som en selvstændig nation. Danmark (1846), USA (1849), Sverige og Norge (1852), Belgien og Holland (1862), Spanien (1863), Schweiz (1864), Rusland (1869), Japan (1871), Østrig-Ungarn (1875) og Tyskland (1879 - efter samlingen i 1870) gjorde det samme.

I starten etablerede Kongeriget Hawai'i tætte forbindelser med de europæiske kongeriger, især Det Forenede Kongerige (Storbritannien), som også var et ø-kongerige. Hawaiianerne nærrede mistro til USA's intentioner på grund af det amerikanske slavemarked og den brutale, uretfærdige behandling af de sorte, selv efter borgerkrigen, for ikke at tale om forfølgelsen af "indianerne", der ofte ikke havde nogen juridiske menneskerettigheder, og som kunne skaffes af vejen som kvæg. På grund af deres mørke hud frygtede indfødte hawaiianere, at de også ville blive behandlet som slaver eller betragtet som andenrangsborgere og miste deres menneskerettigheder, hvis amerikanske interesser skulle overtage magten.

Allerede i tiden efter den amerikanske borgerkrig var især magtfulde amerikanske, men også i nogen grad europæiske forretningsmænd begyndt at oprette hemmelige væbnede militser i et forsøg på at underminere det hawaiianske monarki med det formål at beskytte deres forretningsmæssige interesser og vælte monarkiet, hvis muligheden bød sig. Som endnu et led i at beskytte deres interesser påtvang forretningsmændene Kong Kalakaua den såkaldte *Bajonetforfatning af 1887* under trussel om at afsætte ham eller skade ham fysisk. *Bajonetforfatningen af 1887* gjorde stemmeret betinget af værdien af ens ejendomsbesiddelser. Ud over de indfødte hawaiianere fik mange asiater, bl.a. japanerne og kineserne, der udgjorde en stor andel af befolkningen, og som tidligere var blevet tildelt indfødsret i kongeriget, frataget deres stemmeret Det sikrede aristokratiet af velhavende amerikanske og europæiske forretningsmænd, som havde opnået fuld stemmeret uden behov for hawaiiansk statsborgerskab, eneretten på at stemme. I 1893 forsøgte dronning Lili'uokalani med støtte fra indfødte hawaiianere og borgere, der havde fået tildelt indfødsret, men som nu var blevet frataget deres stemmeret, at indføre en ny forfatning, der skulle rette op på disse uretfærdigheder.

Den 17. januar 1893 omstyrtede forræderen Sanford Dole og hans gruppe af lokale forretningsmænd, som frygtede at miste deres økonomiske og politiske magt, Kongeriget Hawai'i med hjælp fra amerikanske marinesoldater udstyret med Gatling-maskingeværer (på daværende tidspunkt det foretrukne våben blandt lande under hvidt styre, når andre folk skulle undertvinges og koloniseres). Herefter udbrød de sig selv til *provisorisk regering i Hawai'i* med det formålat regere indtil USA's annekstion." En medvirkende faktor i omstyrningen var eftergivenheden blandt de protestantiske missionærkirker, der var dukket op over hele Hawai'i siden 1820'erne. Dronningen ønskede at undgå yderligere blodsudgydelser og protesterede derfor over sin afsættelse til den amerikanske regering i forventning om at blive genindsat og om, at retfærdigheden ville ske fyldest: ***"Jeg, Lili'uokalani, Dronning af Guds nåde og i henhold til Det Hawaiianske Kongeriges forfatning, protesterer hermed over samtlige krænkelse af min egen person og af Det Hawaiianske Kongeriges forfatningsmæssige regering foretaget af visse personer, der påstår at have etableret en provisorisk regering i og for dette kongerige. Jeg bøjer mig for Amerikas Forenede Staters overmagt, hvis befuldmægtigede minister, hans excellence John L. Stevens, har foranlediget, at amerikanske tropper er gået i land ved Honolulu, og erklæret sin støtte til den provisoriske regering. For at undgå ethvert sammenstød mellem***

væbnede styrker og deraf følgende mulige tab af menneskeliv og under pres fra førnævnte overmagt afstår jeg under protest min myndighed, indtil USA's regering efter at være blevet gjort bekendt med sagens fakta omgør sin repræsentants handlinger og genindsætter mig i stillingen som den forfatningsmæssige regent for De Hawaiiiske Øer, som jeg påberåber mig."

Dole og hans medsammensvorne begyndte straks at presse på for at få USA til at gennemføre annekseren, mens medlemmer af Det Hawaiiiske Kongerige pressede på for at få monarkiet genetableret. Den amerikanske præsident, Grover Cleveland, der var demokrat, betragtede omstyrtningen som en ulovlig krigshandling. Han nægtede at overveje at annektere øerne og forsøgte i starten at genindsætte dronningen på tronen. Den primært republikanske erhvervselite udråbte derefter *Republikken Hawai'i* og besluttede at vente, indtil præsident Cleverlands anden valgperiode var forbi, for derefter at gøre et nyt forsøg på at få gennemført annekseren under en ny, forhåbentlig republikansk præsident. Den 5. januar 1895 forsøgte indfødte hawaiiiske frihedskæmpere at gennemføre en kontrarevolution, men den slog fejl, da nogle af dem blev mejet ned af den hvide erhvervselites klart overlegne styrker. Dronning Lili'uokalani blev arresteret, anklaget for forræderi, sat under permanent husarrest og til sidst tvunget til at abdicere.

Da William McKinley, som var republikaner, overtog præsidentposten den 4. marts 1887, havde hans parti allerede undermineret præsident Cleverlands forsøg på at genetablere Kongeriget Hawai'i. Deres kraftige støtte til annekseren havde rod i strategiske militære og økonomiske interesser baseret på deres doktrin om en "manifest skæbne" (en imperialistisk ekspansionspolitik, der retfærdiggøres/forsvares som nødvendig eller gavnlig). På McKinleys anmodning blev en ny anneksererklæring underskrevet og sendt til godkendelse i Kongressen. Som reaktion herpå indgav Hawaiian Patriotic League og dets kvindelige modstykke en indsigelse mod annekseren til Kongressen. I september og oktober samme år indsamlede Hui Aloha'Āina (mænd) 556 sider med i alt 21.269 underskrifter fra indfødte hawaiiianere, som var imod annekseren. Hui Kālai'āina (kvinder) indsamlede yderligere 17.000 underskrifter til støtte for genetablering af monarkiet. Det svarede til størstedelen af alle voksne indfødte hawaiiianere, der havde overlevet decimeringen af befolkningen fra en anslået oprindelig størrelse på 600.000-700.000 personer, efter at de indfødte kom i kontakt med den hvide mand og hans sygdomme i 1778.

Det lykkedes de indfødte hawaiiianere at få nedstemt McKinleys annekserstraktat i 1897, men i 1898 vedtog Kongressen den ulovlige Newlands Resolution, der uretmæssigt annekterede Kongeriget Hawai'i. USA ønskede at bruge Pearl Harbor og Hawai'i som en strategisk militærbase i Stillehavet under den spansk-amerikanske krig og som led i landets fortsatte territoriale ekspansion i Stillehavet. For at opnå øjeblikkelig økonomisk og politisk kontrol over Kongeriget Hawai'i blev den indfødte hawaiiiske kultur undertrykt, og det blev forbudt at undervise i det indfødte hawaiiiske sprog i skolerne.

OFFICIEL UNDSKYLDNING (US Public Law 103-150)

Den 23. november 1993 undskyldte præsident Bill Clinton, som er demokrat, og USA's Kongres over for indfødte hawaiianere på vegne af deres folk "for at have omstyrtet Kongeriget Hawai'i og frataget indfødte hawaiianere deres ret til selvbestemmelse."

**Præsident Bill Clinton
underskriver den officielle undskyldning den 23. november 1993**

Dronning Lili'uokalani blev født i Honolulu den 2. september 1838, besteg tronen i Kongeriget Hawai'i efter sin bror, Kong Kalakauas, død den 20. januar 1891 og blev væltet med hjælp fra det amerikanske militær den 17. januar 1893. Hun forblev Hawaiis elskede dronning i eksil indtil sin død den 11. november 1917.